

Stručni rad

UVOĐENJE POBOLJŠANJA NA PODRUČJU ČITALAČKE PISMENOSTI

Alja Benkoč Sušnik, profesorica slovenskog jezika
Osnovna škola Franja Malgaja Šentjur

Sažetak

U školi smo puno pričali o čitalačkoj pismenosti učenika, jer je čitanje osnova svakog drugog oblika učenja. U posljednjim godina među učenicima primjećujemo da su loši čitatelji, da opada zanimanje za čitanje, čitalačka kondicija se smanjuje, sve je više poteškoća u stvaranju i razumijevanju tekstova, upotrebi i interpretaciji pročitano te posljedično i kritičnog prihvaćanja te razumijevanja tekstova. Školsko područje iznimno važno utječe na čitalačku pismenost, što doprinosi razvoju svih učeničkih jezičnih sposobnosti te je bitno za širu pismenosti, kao i za cjeloživotno učenje. Ovi nas nalazi obvezuju da tražimo mogućnosti, kako bi mladim omogućili što bolji razvoj pismenosti, kako bi ih motivirali za čitanje, za stalno poboljšavanje vlastitog znanja te za osobni napredak.

Ključne riječi: čitalačka pismenost, čitanje, razumijevanje, motivacija, aktivnost ...

1. CILJEVI I AKTIVNOSTI POBOLJŠANJA NA PODRUČJU ČITALAČKE PISMENOSTI

Iz analize stanja provedene na osnovi intervjua, kao i iz zapisnika pedagoških konferencija stručnih aktiva, primjećujemo da kada učenici moraju iskazati razumijevanje pročitano, višu razinu čitalačke sposobnosti, tvoriti kompleksnije čitalačke reakcije itd., njihov je vokabular nezadovoljavajući. Sve češće također primjećujemo da ne poznaju vještine prikladne komunikacije. Naš je cilj usmjeriti učenike da razumiju vokabular i višu razinu razumijevanja pročitano te da upotrebljavaju vještine funkcionalne pismenosti. Planirali smo ciljeve i aktivnosti na razini škole te ih zatim u okviru aktiva detaljnije definirali za pojedini razred odnosno predmet. Prioritetno područje poboljšanja je poboljšanje čitalačke pismenosti učenika. Postavljen cilj nekoliko puta godišnje samoevalviramo na razini aktiva, na kraju svake školske godine i na razini škole. Postignuća su osnova za daljnji rad i planiranje. Naša je primijećena prednost svakako to što je škola već sudjelovala u projektima za poboljšavanje čitalačke pismenosti te nastoji poticati učenike na čitanje kroz različite aktivnosti za podizanje čitalačke kulture, da s učenicima s teškoćama u razvoju radimo individualno te da se učenici osposobljavaju u upotrebi čitalačko učenih strategija. Kao priliku za poboljšavanje vidimo u pripovijedanju i čitanju različitih priča i drugih tekstova; brzo čitanje naglas; uvođenje kritičkog pristupa čitanju; uvođenje sati čitanja i kutaka za čitanja; šira integracija tekstualnih zadataka; više diferencijacija i zahtjevnijih izazova za naprednije učenike; više praktičnih primjera komunikacije; aktivno sudjelovanje roditelja...

Nastavnike želimo usmjeriti da što manje koriste vježbenice, manje kopiraju, više zapisuju u bilježnice, a sve to zahtijeva i promijenjene metode rada. Cilj je poboljšanje čitalačke pismenosti.

Pitanje je znaju li učenici što znači čitalačka pismenost. Kada i kako znaš da si razumio ono što si pročitao?

Pokazatelji u ovom slučaju su npr.:

- Možeš li jednostavno i svojim riječima obnoviti pročitani tekst?
- Kako bi kolegi iz razreda objasnio bit teksta?
- Napiši tri do pet ključnih riječi iz pročitano teksta.
- Svojim riječima objasnite djelovanje ..., kao što je opisano.
- Navedi primjere kako bi upotrijebio znanje o djelovanju u svakodnevnom životu ..., kao što si upoznao u tekstu.

VREMENSKA CRTA	AKTIVNOST
travanj/svibanj	- rasprava s nastavnim osobljem o područjima poboljšanja - stvaranje prijedloga za dugoročne ciljeve - stvaranje skupina
svibanj/lipanj	- priprema i rasprava prijedloga plana poboljšanja za razdoblje od 3 godine - priprema akcijskih planova za razdoblje od 3 godine

kolovoz/rujan	<ul style="list-style-type: none"> - priprema analize stanja i akcijskih planova za tekuću školsku godinu - uključenje aktivnosti planiranih poboljšanja u godišnji radni plan (GPR) - predstavljanje plana poboljšanja školskom odboru i vijeću roditelja
---------------	---

2. IZVOĐENJE I PRAĆENJE

- Nastavnici i skupine provode planirane aktivnosti koje u skladu s akcijskim planom provode aktivnosti za postizanje postavljenog cilja i praćenje reakcija (vlastitih, koleginih, učeničkih).
- Skupine prikupljaju podatke u skladu s kriterijima za postizanje prioriternih ciljeva i tijekom planiranih aktivnosti. Pritom već primjećuju što se mijenja, kako funkcioniraju odabrani pristupi, koje su dobre prakse.
- Skupine prate postizanje prioriternih ciljeva na razini škole, skupina i nastavnika.

VREMENSKA CRTA	AKTIVNOST	ODGOVORNOST
rujan – prosinac	<ul style="list-style-type: none"> - izvođenje aktivnosti i usklađenost aktivnosti/suradnje - prikupljanje podataka - praćenje ostvarivanja planiranih aktivnosti 	nastavnici koordinatori skupina
siječanj	<ul style="list-style-type: none"> - stručna rasprava o izvođenju aktivnosti i postizanju ciljeva - prijedlozi za ispravke daljnjih aktivnosti, stvaranje odluka i dogovora 	ravnatelj koordinatori skupina
veljača – svibanj	<ul style="list-style-type: none"> - izvođenje aktivnosti i prikupljanje podataka - prikupljanje podataka - praćenje ostvarivanja planiranih aktivnosti 	nastavnici koordinatori skupina
lipanj	<ul style="list-style-type: none"> - praćenje realizacije planiranog na razini škole - procjena 	ravnatelj koordinatori skupina

3. PROCJENA I IZVJEŠTAVANJE

- Koordinatori skupina pripreme cjelovitu analizu i interpretaciju prikupljenih podataka.
- Koordinatori skupina zajedno s ravnateljem procijene postizanje zadanih prioriternih ciljeva u skladu s postavljenim kriterijima i daju ključne nalaze o procesu uvođenja poboljšanja.
- Koordinatori zajedno s ravnateljem pripreme ishodište za daljnje planiranje i mjere za izvođenje poboljšanja te izvještavaju cjelovito nastavno osoblje.

VREMENSKA CRTA	AKTIVNOSTI	ODGOVORNOST
svibanj	- analiza prikupljenih podataka i interpretacija podataka	koordinatori skupina
lipanj	- priprema nacrtu izvještaja o samoevaluaciji	ravnatelj koordinatori skupina
kolovoz	- predstavljanje izvještaja o samoevaluaciji - priprema akcijskog plana za sljedeću školsku godinu	nastavnici koordinatori skupina
rujan	- predstavljanje i rasprava izvještaja na vijeću roditelja i školskom odboru - objava na internetskoj stranici škole	ravnatelj

4. PRIMJER DOBRE PRAKSE KOJA SE PROVELA NA SATU POVIJESTI

(Predstavljanje knjige s povijesnom tematikom kao usmena ocjena na satu povijesti u zaključnom razredu)

Pročitaj knjigu

Počni na vrijeme, priču moraš razumjeti. Pomozi si tako da „čitaš s olovkom“. Tijek događaja, zanimljivosti bilježi na posebnom listu koji je **nacrt** za daljnji rad. Nacrt pokaži na predstavljanju.

Predstavi priču

Predstavi priču tako što ćeš svojim kolegama iz razreda predstaviti ključne događaje, zanimljive citate ili odlomke. Predstavi što te u priči iznenadi, što je možda dosadno ili bi ti učinio drugačije. Priču možeš predstaviti zajedno s nacrtom, kako si pratio priču i razumio je (3 boda: nacrt, jasnoća i razumijevanje priče, predstavljanje citata, odlomka).

Povijesne činjenice/književna vrijednost knjige

Pred sobom imaš knjigu koja crpi iz stvarnih događaja, ali ima u njoj puno toga što je samo književno, umjetničko. Pokušaj saznati što su provjerljivi, stvarni događaji. Predstavi kako su stvarni događaji umiješani u plod umjetnikove mašte (načini umjetnikovog pisanja: pisma, dnevnik, roman ...)

(5 bodova – prikladno uvrštavanje u povijest, književna vrijednost, razlikovanje činjenica od mašte)

Tvoje mišljenje o predstavljanju dijela povijesti kroz knjigu

Predstavi kakvom čitatelju bi knjigu preporučio ili odvratio.

Kako si kroz knjigu upoznao dio povijesti?

Kako bi priča iz povijesti još mogla biti predstavljena?

(2 boda: preporuka, osobni pogled na način prezentiranja povijesti)

Predstavljanje:

Skenirana korica knjige ... opremimo razred.

Izveštavaj sa slobodnim govorom ca. 5 do 8 minuta, poster ili PP prezentacija je samo pomoć.

Na predstavljanju imaš knjigu i pokažeš je.

Nakon predstavljanja knjigu vratiš u školsku knjižnicu – predstavljena knjiga priznata je i kao dio čitalačke značke.

5. ZAKLJUČAK

U ovom se radu razmotrila važnost čitanja i mogući problemi vezani uz čitanje. Pokušalo se obrazložiti zbog čega je bitna čitalačka sposobnost u životu svakog učenika. U tom kontekstu pojasnila se uloga pedagoških radnica kao najvažnijih čimbenika u razvijanju, motiviranju i održavanju čitalačke pismenosti i čitanja u procesu obrazovanja. Danas, u 21.stoljeću život bez pismenosti, stečenih kompetencija i razvijenih vještina čitanja u području čitalačke pismenosti jednostavno je nezamisliv. U procesu osnaživanja čitalačke pismenosti učenika posebnu ulogu imaju odgojitelji i učitelji, a veću učinkovitost tog procesa omogućila bi suradnja odgojitelja i učitelja te škola kao društvena institucija u koji djeca provode velik dio svog vremena u učenju i stvaranju. Biti pismen ne znači imati sposobnost dekodiranja napisanih riječi i doslovno razumijevanje značenja napisanih riječi. Tom vještinom se ovladava u ranom uzrastu i tokom prvih godina školovanja. Čitalačka je pismenost alat koji u svome radu koriste i ostali predmeti, stoga poučavanje čitalačke pismenosti ne bi trebao biti posao samo nastavnika materinskoga jezika, već i svih ostalih nastavnika. U tom smislu je razvijanje čitalačke pismenosti kroz međupredmetnu korelaciju veoma važan proces koji treba njegovati.